

СТАДНИК Степан Петрович,
*курсант Київського інституту Національної
гвардії України*

ПОСМІТНА Вікторія Віталіївна,
*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри мовної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ОСОБЛИВОСТІ ЧИННИКА ДИСТАНЦІЇ ТА РОЛЬ ДИСТАНЦІЇ У СЛУЖБОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ КОМАНДИРА З ПІДЛЕГЛИМИ

Українські військовослужбовці діють у складних, небезпечних, часто екстремальних умовах, і це змушує суворо регламентувати службову комунікацію. Військова комунікація має свої особливості, що впливають передусім із особливостей і завдань військово-професійної діяльності, зі специфіки статутних вимог та суворого ієрархічного спілкування у військовому колективі. Комунікативні особливості виявляються на рівні різних засобів комунікації – як мовних, так і позамовних. Найбільш виразно виявляється така специфіка у взаємодії командирів і підлеглих.

Мета дослідження – з'ясувати особливості виявів чинника дистанції та її роль у службовій комунікації командира з підлеглими.

Ефективність службової комунікації командира з підлеглими значною мірою залежить від уміння тримати дистанцію управління. Ідеться не про соціальну дистанцію командира і підлеглого, а про поняття дистанції управління, що впливає зі специфіки діяльності командира. Проаналізуємо це поняття.

Командир одночасно виконує дві функції: з одного боку, він офіційний представник держави, який наділений правами та несе особисту відповідальність за свої дії, з іншого – він член колективу, тобто просто людина. Перше передбачає наявність певної дистанції в системі офіційних відносин, друге – її скорочення. Згідно з першою функцією вплив на підлеглих здійснюється силою адміністративної влади та авторитету посади. Згідно з другою – основну роль

відіграє авторитет особистості. Молоді офіцери в цьому відношенні часто припускаються помилок. Командир взводу зменшив дистанцію – і ось він уже став у відгуках підлеглих просто «гарним хлопцем», а це не завжди бажано для офіцера. Пізніше він усвідомить свою помилку, але повернутися до рівня офіційних стосунків не зможе. Таке часто відбувається не тому, що командир не вистачає вольових якостей та принциповості, а тому що в нього відсутнє усвідомлення дистанції. Помилка іншого характеру – офіцер ніяк не може зійти з висоти своєї посади до рівня неофіційних стосунків. Здебільшого це можна пояснити виявами зарозумілості, чванливості, пихатості.

Чим довше триває спільна служба командира з підлеглими, тим менш визначеною може стати дистанція в офіційних (службових) відносинах, як наслідок – командиріві складніше застосовувати свої посадові права. Саме тому для кожного управлінського рівня визначено оптимальний період роботи командира в одному колективі. Рекомендується така тривалість спільної служби: для ланки взвод-рота – 4–6 років; для командира батальйону – 6–8 років; для командира частини – 8–10 років. Командирам недоцільно проходити службу у військових колективах більш тривалий час, особливо в колективах із малою плинністю кадрів.

Особливості дотримання дистанції командиром впливають на формування його стилю діяльності.

Стиль діяльності керівника – це відносно стійка, індивідуально-типова система засобів і способів здійснення функцій управління. Його можна розглядати і як соціально-психологічну характеристику системи використовуваних керівником методів (способів, прийомів) і засобів забезпечення процесу управління. Зміст стилю визначається його загальними властивостями: відносна стійкість, інваріантність, індивідуальність, типовість, цілісність, структурність.

Стиль діяльності керівника характеризують передусім за такими параметрами:

- 1) активність чи пасивність в управлінській взаємодії з підлеглими;
- 2) єдиноначальність чи колегіальність у прийнятті рішень;

- 3) орієнтація на службові чи на соціальні завдання;
- 4) директивний чи спонукальний характер впливу керівника на підлеглих у спонуканні їх до дії;
- 5) орієнтація на розвиток самостійності й ініціативності підлеглих чи на регламентацію їхньої активності;
- 6) орієнтація на позитивні чи на негативні методи стимулювання підлеглих;
- 7) дистанційні чи контактні відносини з підлеглими;
- 8) орієнтація на централізацію чи на децентралізацію інформаційних потоків у групі;
- 9) наявність чи відсутність зворотного зв'язку між керівником і колективом.

Крім зазначених характеристик і розглянутих вище рис характеру, на стиль роботи командира впливають також темперамент і певні суб'єктивні стани в кожній конкретній ситуації. Якщо командир нестриманий, він не спроможний чітко і послідовно міркувати, його аналіз недостатньо глибокий і нелогічний. Навпаки, в апатичному стані, коли головним є процес гальмування думок, спостерігається недооцінка власних сил і можливостей, погано працює пам'ять – усе це негативно позначається на прийнятті рішень і доведенні їх до підлеглих. Кожен офіцер має осмислити та усвідомити особливості свого темпераменту, постійно працювати над удосконаленням свого характеру. Робота над собою повинна активно впливати на формування стилю діяльності. Прагнення ж удосконалити стиль діяльності має стати одним з основних орієнтирів для кожного слухача як майбутнього офіцера.

До основних напрямів удосконалення стилю діяльності слід віднести:

- систематичне підвищення загальновійськових і військово-спеціальних знань;
- підвищення культурного рівня та ерудиції;
- розширення знань військової педагогіки та психології;
- постійний пошук напрямів застосування особистих рис характеру для ефективності військово-професійної діяльності.

Удосконалення стилю діяльності, самовиховання і самоконтроль, у свою

чергу, дозволить командирові об'єктивно, в інтересах спільної військово-професійної діяльності визначати та витримувати дистанцію між ним і підлеглими – саме таку, яка сприятиме ефективності службової комунікації в кожній окремій комунікативній ситуації.

Кожен майбутній командир має усвідомлювати роль дистанції для ефективності спілкування, оскільки від ефективності спілкування значною мірою залежить успішність виконання професійних завдань. Чинник дистанції в українській ментальній і комунікативній культурі є значущим, і нерозуміння його ролі може призводити до комунікативних невдач. Неправильно вибрана дистанція на підсвідомому рівні створює бар'єри для сприйняття інформації: надмірне дистанціювання справляє враження відстороненості, незацікавленості, а отже, неважливості слів мовця; недоречне ж скорочення дистанції сприймається як тиск, агресія, викликає бажання відмежуватись або протидіяти.

Майбутній командир має усвідомлювати, що враховувати чинник дистанції, як і інших комунікативних засобів, необхідно, оскільки від цього залежить ефективність службової комунікації, а отже, й ефективність виконання завдань та загалом ефективність професійної діяльності військового колективу.